

Naken dame på fest

TIDSSKRIFT: Siste nummer av Arr er et festtidsskrift viet Espen Schaanning. Salongen videregirer her Vigdis Hjorts bidrag, som gir en litterær skildring av idéhistoriestudiet på søttallet.

Av Vigdis Hjort

Jeg begynte på idéhistorie på slutten av søttallet fordi faget reklamerte sånn for seg selv i Universitetets brosjyre: Lurer du på hvem du er? Lurer du på hvorfor du er her? Jeg lurte på begge deler og ble pålagt å lese *Philosophiske Smuler* av [Søren Kierkegaard](#), noe jeg gjorde uten å forstå noe, men det turte jeg ikke si.

Jeg hadde ikke akademikerforeldre og derfor stor respekt for akademikere, for Universitetet. Jeg var uvitende og uerfaren på alle måter og hadde stor respekt for og var redd for folk som var kunnskapsrike og erfarne. Jeg syntes Per Strømholm var skummel, for han var så radikal politisk, jeg var redd Per Strømholm skulle få vite at jeg var forlovet med en siviløkonom som stemte Høyre. Og Trond Berg Eriksen var skummel, for han henvendte seg til studenter og særlig studiner som om de sto på like fot med ham selv og kunne diskutere alle slags emner, jeg var redd for at Trond Berg Eriksen skulle henvende seg til meg og spørre hva jeg for eksempel mente om Alta-saken, for da ville jeg miste munn og særlig mæle. Og Grete Børsand Heyerdahl var litt skummel selv om hun framsto mild og moderlig, for ryktene sa at hun av og til inviterte studenter hjem på vafler, jeg gikk i stadig frykt for at Grete Børsand Heyerdahl skulle invitere meg hjem på vafler, for hva skulle jeg snakke med henne om over vaffelen, jeg ville garantert avsløre at jeg var dum.

Men Espen Schaanning var jeg ikke redd, for Espen Schaanning holdt seg i bakgrunnen og var, virket det som, like redd for de andre lærerne som jeg.

Mest redd var jeg imidlertid for mine medstudenter, som var usjenerte og frilynte og skrev bokanmeldelser i Morgenbladet og var kjæresten med høytstående medlemmer i AKP-ml og

diskuterte Alta-saken og alle andre slags vanskelige saker med Trond Berg Eriksen og uten å nøle ble med Grete Børsand Heyerdahl hjem og spiste vafler eller gikk på pub med Per Strømholm.

INTERVJU MED SCHAANNING: [Levig selvrefleksjon](#) • [Straff som svir](#)

Jeg var en sjenert og taus student som ikke var vant til å spise middag med høyesterettsadvokater og katolikker og ikke var vokst opp på ambassader i utlandet. Jeg beundret særlig mine kvinnelige medstudiner som ubesværet kunne omgås menn som Trond Berg Eriksen. På en fest på idéhistorie satt jeg beskjeden og taus ved siden av noen slike kule jenter som sa at de gjerne kledde av seg på fest. Hvorfor ikke? Kroppen er jo helt naturlig! Hvorfor skulle de ikke ta klærne av seg på fest? Hvis det var veldig varmt eller de skulle bade eller gå i badstu? Jeg sa ikke noe, som sagt, men tenkte at det ville jeg aldri gjort. Jeg ville ikke kledd av meg på fest! På vei hjem fra den festen på Institutt for idéhistorie, som den gangen lå i en koselig, men kummerlig trebrakke på nedsiden av Blindernveien, tenkte jeg over dette mitt umiddelbare meget bastante indre nei. Var jeg så mye mindre fri enn de kule jentene som gjerne tok av seg på fest? Følte jeg meg så mye styggere enn dem? Som alltid når jeg ikke forsto meg selv, tok jeg fram dagboka og begynte å skrive: Hvorfor vil jeg ikke ta av meg på fest, skrev jeg. Hvorfor vil jeg ikke være naken dame på fest? Og fortsatte til jeg skrev denne setningen: *Det er ikke det at jeg ikke kan ta av meg på fest, det er det at jeg ikke vil ta på meg rollen naken dame på fest.* Da forsto jeg! For hvor fri er en naken dame på fest? Kan den nakne damen på fest sitte med beina fra hverandre og diskutere politikk så puppene rister? Kan den nakne damen på fest kaste seg over pølsegryta og stappe i seg, kan den nakne damen på fest gjemme seg bort og håpe å gå i ett med tapetet? Vil ikke den nakne damen på fest måtte være så opptatt av sin apparisjon, sin kropp, sin stilling på stolen, vil ikke rollen naken dame på fest kjennes som å ta på seg en tjuakilossekk og forsøke å bære den ubesværet, vil det ikke være slitsomt å være naken dame på fest, vil ikke den nakne damen på fest først og fremst være ufri?

Skriften som erkjennelsesverktøy fikk jeg erfaring med etter en fest på Institutt for idéhistorie. Takk for det!

Og som sagt møtte jeg Kierkegaard i brakka som huset Institutt for idéhistorie, for jeg slapp ham ikke selv om jeg ikke forsto ham, og under lesningen av ham fikk jeg følelsen av å være i nærheten av det [Freud](#) kaller *drømmens navle*, det stedet i en drøm der det åpner seg en kanal fra vår menneskelige kunnskap om mennesket og inn mot det ukjente. Freud tror som kjent, i likhet med Kierkegaard, i likhet med faget idéhistorie, at det finnes veier til sannhet og innsikt som ikke er den naturvitenskapelige, at visdom kan nås når vi utsetter oss for det ubegripelige.

Det var Kierkegaard jeg henvendte meg til da jeg fikk en livskrise i slutten av tjueåra. Jeg tok med *Enten-Eller* til New York, satt på flyet i transatlantisk mørke mellom sovende og leste om spissborgeren som uten å reflektere oppfyller alle krav samfunnet stiller til ham, en bevisstløs brikke som fungerer slik maskineriet vil han skal fungere, og jeg forsto fortvilet: Jeg er en spissborger gift med en spissborger, jeg har født tre spissborgerlige barn, jeg må skilles!

MER OM KIERKEGAARD: [Norges Kierkegaard](#) • [Gåten Regine Olsen](#)

Noe jeg gjorde med alt hva det innebar av trivielt spissborgerlig arbeid, og satte så Kierkegaard tilbake i hylla. Den rystelse bare en smule Kierkegaardforståelse hadde medført fristet ikke til ytterligere fordypelse. Men hadde det ikke vært for mitt møte med Søren Kierkegaard på Institutt for idéhistorie, hadde jeg kanskje ennå vært gift med en siviløkonom som stemmer Høyre.

Hver gang en krise kommer, og krisene kommer hyppig i mitt liv, tar jeg Kierkegaard frem fra hylla og sender en vennlig tanke til Institutt for idéhistorie som introduserte meg til mannen som har blitt så viktig i mitt liv. Og til så mange andre avgjørende tenkere og forfatterskap. Møtet med idéhistorien formidlet av åpne og åpenbart selv søkende og utradisjonelle personligheter virket stimulerende på alle måter, selve atmosfæren i den idéhistoriske brakka der Espen Schaanning listet seg omkring på sokkelesten, fikk meg til å tø opp, og langsomt slapp frykten i den grad at jeg en dag diskuterte Alta-saken med Trond Berg Eriksen uten angst. I den grad at da det natten før jeg skulle opp til muntlig mellomfag i idéhistorie, ringte på døra til min lille leilighet på Majorstua og Per Strømholm og min medstudent Halfdan Freihof sto utenfor, lukket jeg opp. De hadde vært på rangel, og vi fortsatte rangelen, og Halfdan sov over, og om morgenen løp vi opp til brakka der Halfdan tok en glimrende muntlig eksamen.

Jeg ble spurt om Spinoza, kan jeg huske, som jeg hadde lagt opp, men ikke lest. Sensor spurte hvilket bind av Spinozas filosofiske trebindsverk jeg hadde fordypet meg i, og da jeg ikke kunne navnet på noen av dem, svarte jeg: alle.

Det imponerte sensor, som ikke spurte mer om [Spinoza](#). Takk for det!